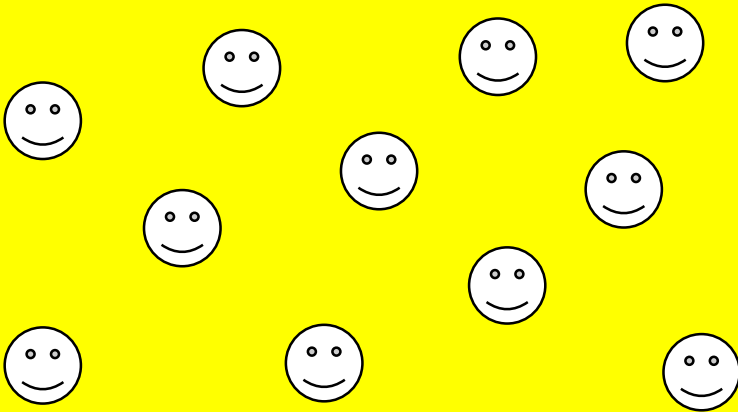

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์

(Creative Classroom Management)

พื้นที่ศักยภาพ (Potential space) เป็นของผู้เรียนทุกคน

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์

(Creative Classroom Management)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ (Creative Classroom Management)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ออนไลน์ สิงหาคม 2562

แหล่งเผยแพร่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

www.curriculumandlearning.com

พิมพ์ที่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร

หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือ “การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ (Creative Classroom Management)” เล่มนี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและหลักการจัดการชั้นเรียนด้วยการเปิดพื้นที่ศักยภาพ (Potential space) ให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเองในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นมิติใหม่ของการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. ความหมายของการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์	2
3. ความสำคัญของการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์	2
4. จุดเน้นของการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์	4
5. การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์เริ่มที่ Growth mindset ของผู้สอน	5
6. การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ด้วยการ Synergy ความเก่ง ของผู้เรียน	7
7. กระบวนการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์บูรณาการจัดการเรียนรู้	10
8. บทสรุป	12
บรรณานุกรม	13

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์

(Creative Classroom Management)

1. บทนำ

การกระตุ้นศักยภาพผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ผู้สอน ควรให้ความสำคัญของการใช้เวลาทุกนาที เพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งนอกจากผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความต้องการ ธรรมชาติ และความสนใจของผู้เรียน รายบุคคลแล้ว ผู้สอนยังต้องจัดการชั้นเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและมีความสร้างสรรค์ เรียกว่าการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ (Creative Classroom Management)

ผู้เรียนแต่ละคนมีความเก่งแตกต่างกัน ผู้เรียนบางคน มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนบางคนมีวินัยในตนเองสูง ในขณะที่ผู้เรียน บางคนมีความกระตือรือร้น หรือผู้เรียนบางคนอาจจะกำกับตนเองและควบคุมตนเองได้ไม่ดีพอ “การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์” ช่วยทำให้ผู้สอนทำความเข้าใจกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนที่ต่างก็มีจุดแข็งหรือความเก่งที่สามารถพัฒนาได้

2. ความหมายของการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์

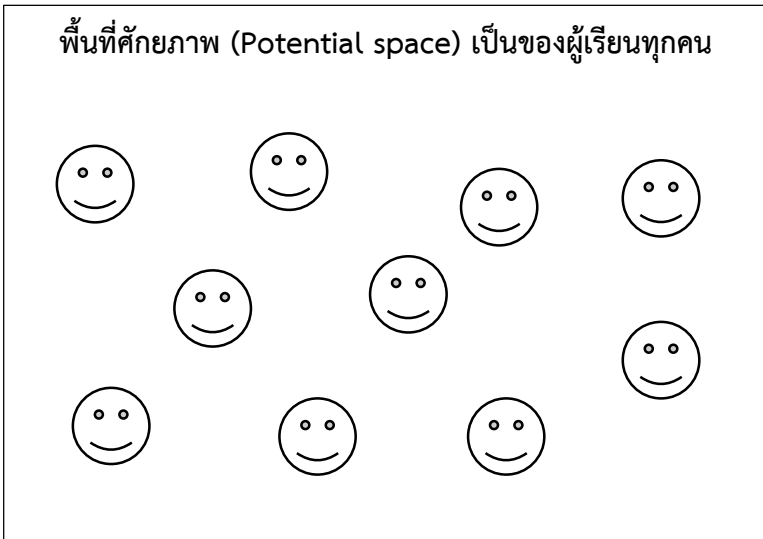
การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ (Creative Classroom Management) หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้เรียนมีพื้นที่ในการใช้ศักยภาพหรือความเก่งของตนเองด้วยความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจ ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะนักสร้างสรรค์ นวัตกรรมของผู้เรียน

3. ความสำคัญของการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ช่วยเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในสิ่งต่างๆ ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ผู้เรียนมีพื้นที่ศักยภาพ (Potential space) หรือพื้นที่แสดงความสามารถหรือความเก่งของตนเอง ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีวินัย มุ่งมั่น ด้วยความรับผิดชอบ ให้บรรลุเป้าหมาย

ผู้สอนเป็นโค้ชและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ลดบทบาทการควบคุมพฤติกรรม การสร้างเงื่อนไขที่ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะเป็นการสะกิดกัน **Growth mindset** และ **Creativity** ของผู้เรียน ผู้สอนเพิ่มบทบาทการกระตุ้นผู้เรียนให้ใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพหรือความเก่งของตนเองให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นให้ได้มากที่สุด

ภาพประกอบ 1 พื้นที่ศักยภาพที่เป็นของผู้เรียนทุกคน

4. จุดเน้นของการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์มีจุดเน้นที่แตกต่างจากการจัดการชั้นเรียนไม่สร้างสรรค์ ดังภาพประกอบต่อไปนี้

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์	การจัดการชั้นเรียนไม่สร้างสรรค์
- เปิดพื้นที่ศักยภาพผู้เรียนตามที่คุณเรียนต้องการ	- เปิดพื้นที่ศักยภาพตามที่ผู้สอนกำหนด (ห้ามทำสิ่งนั้นสิ่งนี้)
- โอกาสทางการเรียนรู้เป็นของผู้เรียน ผู้เรียนเลือกที่จะเรียนรู้	- ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้อย่างหลากหลาย	- ควบคุมการแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนด (ต้องทำอย่างนั้น ต้องทำอย่างนี้)
- เสริมสร้างวินัยเชิงบวกและการสร้างสรรค์	- สร้างกฎเกณฑ์และเงื่อนไข
- ให้เสรีภาพทางความคิดแก่ผู้เรียน	- ออกแบบกระบวนการคิดให้กับผู้เรียน

ส่งเสริมคุณลักษณะ
นักสร้างสรรค์นวัตกรรม

ไม่ส่งเสริมคุณลักษณะ
นักสร้างสรรค์นวัตกรรม

ภาพประกอบ 2 จุดเน้นของการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ช่วยส่งเสริมคุณลักษณะนักสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน จากการที่ผู้เรียนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่มีลักษณะเปิด (Open Learning Atmosphere) ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและจินตนาการของตนเองอย่างกว้างขวาง ใช้วินัยในตนเอง กำกับ และควบคุมตนเองไปสู่เป้าหมายทางการเรียนรู้

5. การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์เริ่มที่ Growth mindset ของผู้สอน

ผู้สอนทุกคนสามารถจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เพียงขอให้ผู้สอนมี Growth mindset ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีความต้องการในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด
2. ผู้เรียนทุกคนต้องการแสดงศักยภาพของตนเอง ซึ่งทำให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและบุคคลรอบข้าง ผู้สอนเปิดใจกว้างยอมรับศักยภาพที่หลากหลายของผู้เรียน

3. **ผู้เรียนทุกคนต้องการประสบความสำเร็จ** ด้วยการใช้ความสามารถของตนเองโดยไม่จำเป็นว่าความสำเร็จของเขาจะต้องสูงหรือดีกว่าเพื่อน แต่เป็นความสำเร็จที่ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น

4. **แท้จริงแล้วผู้สอนไม่สามารถจัดการหรือควบคุมพฤติกรรมใดๆ ของผู้เรียนได้** โดยใช้กฎ ข้อบังคับ เงื่อนไข หรืออำนาจสั่งการ แต่อยู่ที่ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพของเขาออกมา สิ่งนี้คือการจัดการชั้นเรียนเชิงบูรณาการ

5. **ผู้เรียนทุกคนมีความเก่งติดตัวมา** หากผู้สอนค้นพบแล้วนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีพื้นที่แสดงความเก่งของตนเองออกมา นั่นคือ การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ที่แท้จริง

* การจัดการชั้นเรียนจะเป็นเรื่องยาก หากผู้สอนไม่เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถหรือความเก่งของตนเอง ในกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านั้นไม่ได้อยู่ในขอบเขตความสนใจของผู้เรียน

6. การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ด้วยการ Synergy

ความเก่งของผู้เรียน

ผู้เรียนแต่ละคนมีความเก่งไม่เหมือนกัน หากผู้สอนค้นพบความเก่งของผู้เรียนและนำความเก่งของผู้เรียนแต่ละคน มาเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบการจัดการเรียนรู้จะทำให้ชั้นเรียนเป็นชั้นเรียนสร้างสรรค์ (Creative classroom) ลักษณะการเรียนรู้จะเปลี่ยนจาก Passive เป็น Active ทันที

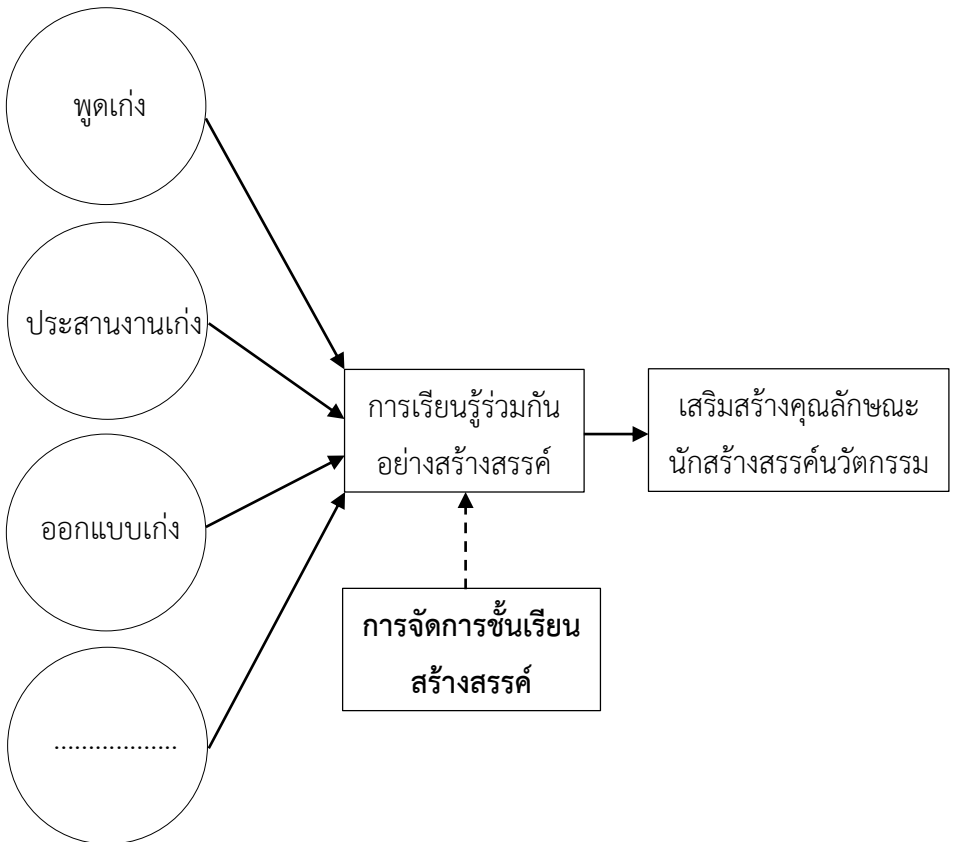
ความเก่งของผู้เรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน เช่น พุดเก่ง ประสานงานเก่ง คั้นคว่ำเก่ง เป็นต้น การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ คือ การนำความเก่งของผู้เรียนทุกคนมาสังเคราะห์หรือ Synergy เข้าด้วยกัน แล้วออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ทุกคนได้ใช้ความเก่งของตนเองในการทำงานหรือทำโครงการหรือผลงานต่างๆ เป็นต้น

หากผู้สอนใช้แนวทางการจัดการชั้นเรียนโดย Synergy ความเก่งของผู้เรียนดังกล่าว จะทำให้การจัดการชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการกระตุ้นศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ไม่เหนียวกับการออกคำสั่งและควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน เพราะผู้เรียนมีพื้นที่การเรียนรู้ พื้นที่แสดงความเก่งของตนเองเป็น Active learning

ดังนั้นผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมที่ผู้เรียนชอบปฏิบัติ หรือ พฤติกรรมที่ผู้เรียนทำได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ และเปิดใจกว้าง ยอมรับความเก่งที่หลากหลายของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนบางคนคิดเลข เก่ง บางคนพูดภาษาอังกฤษเก่ง บางคนวาดรูปเก่ง บางคนแต่งกลอน เก่ง บางคนใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เก่ง เป็นต้น

ความเก่งเหล่านี้ผู้สอนนำมาเป็นต้นทุนของการจัดการ ชั้นเรียนสร้างสรรค์ โดยการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ตอบสนองความเก่งของผู้เรียน ให้ผู้เรียนทุกคนได้ใช้ความเก่งของตนเองในการเรียนรู้ ทำให้ชั้นเรียนมีความสร้างสรรค์ (Creative classroom) เมื่อชั้นเรียนมีความสร้างสรรค์แล้วจะช่วยส่งเสริม คุณลักษณะนักสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน

ความเก่งของผู้เรียนแต่ละคน ถูกลำนำ Synergy และ นำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ (Co-Creative Learning) ผู้สอนดำเนินการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ (เปิดพื้นที่ศักยภาพให้กับผู้เรียนทุกคน) ซึ่งเป็นการเสริมสร้าง คุณลักษณะนักสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน แสดงได้ดัง ภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 การ Synergy ความเก่งของผู้เรียนสู่การเรียนรู้
และการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์

7. กระบวนการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์บูรณาการจัดการเรียนรู้

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์บูรณาการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การผสมผสานการจัดการชั้นเรียนเข้ากับการออกแบบการจัดการเรียนรู้แล้วนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนที่ราบรื่น ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความรับผิดชอบ มุ่งมั่น และมีวินัยในตนเอง มีกระบวนการดังนี้

1. ผู้สอนวิเคราะห์ความเก่งของผู้เรียนรายบุคคล ให้เห็นว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความเก่งอะไร ซึ่งควรวิเคราะห์ให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม เช่น หากจะระบุว่าผู้เรียนเล่นดนตรีเก่งเท่านั้นยังไม่พอ ต้องระบุได้ด้วยว่าเล่นเครื่องดนตรีชนิดใดเก่ง เพราะจะช่วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตรงกับความเก่งที่แท้จริงของผู้เรียน ช่วยให้การจัดการชั้นเรียนมีความราบรื่น ไม่สับสนวุ่นวาย

2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีกิจกรรมอย่างหลากหลาย ตรงตามความเก่งของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความเก่งของตนเองในระหว่างที่ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ชั้นเรียนมีกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ จากการที่ได้ใช้ความเก่งของตนเอง ลักษณะการเรียนรู้จะมีลักษณะ เป็น Active learning

3. เตรียมความพร้อมด้านแหล่งการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมมีความราบรื่น ไม่ติดขัด และช่วยทำให้ผู้เรียนมีสมาธิอยู่กับกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนใช้บทบาท การโค้ช กระตุ้นผู้เรียนให้ใช้ศักยภาพหรือความเก่งของตนเองออกมา มากที่สุด และใช้ให้เกิดประโยชน์กับการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อน อย่างสร้างสรรค์ (Co-Creative Learning) ผู้สอนจัดการชั้นเรียน สร้างสรรค์โดยเปิดพื้นที่การเรียนรู้ (Learning space) ให้ผู้เรียนใช้ ความเก่งจนประสบความสำเร็จ ผู้สอนประคับประคองกระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียน (Scaffolding) ประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for Learning) อย่างต่อเนื่อง

5. ให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ (Creative feedback) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด Growth mindset ในการ ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ เห็นคุณค่า ในตนเอง และทำให้การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ของผู้สอน มีประสิทธิภาพ

8. บทสรุป

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ เปิดพื้นที่และโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพหรือความเก่งของตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน เสริมสร้างคุณลักษณะนักสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต

ผู้สอนมี Growth mindset ต่อการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์โดยบูรณาการไปกับ การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติและความเก่งของผู้เรียนนับว่าเป็นการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ไปพร้อมกับการจัดการเรียนรู้

บรรณานุกรม

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2561). *ขอบฟ้าใหม่แห่งการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์อนาคต*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- James, Molly A. (2019). *Managing Classroom for Creativity*. Retrieved August 16, 2019 from https://file.scrip.org/pdf/CE_2015061915593867.pdf

การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ (Creative Classroom Management)

หมายถึง การเปิดพื้นที่ศักยภาพให้กับผู้เรียน

ได้ใช้ความเก่งของตนเองในการเรียนรู้

พื้นที่ศักยภาพ (Potential space) เป็นของผู้เรียนทุกคน

